

У спеціалізовану вчену раду
Д 26.459.01 в Інституті
інформаційних технологій і засобів
навчання НАПН України
" _____ " _____ 2016 року

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук **Пліш І.**
на дисертацію **Іванюк Ірини Володимирівни**

Розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів в країнах Європейського Союзу», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 — інформаційно-комунікаційні технології в освіті

1. Актуальність теми дослідження.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що в умовах глобалізації світу найактуальнішою метою сучасної системи освіти є формування особистості громадянина світу, наділеної загальнопланетарним мисленням, яка сприймає себе суб'єктом діалогу культур і відчуває свою роль, значущість, відповідальність у глобальних загальнолюдських процесах. Суттєві зрушення у системному освітньому світогляді з його уявленням про гуманістичний тип особистості, вимоги суспільства до формування самодостатньої особистості, спроможної реалізувати себе в життєвих ситуаціях багатомовної спільноти, а також загострення етнічних, національних, релігійних конфліктів у сучасному суспільстві внаслідок значних міграційних процесів між країнами у різних регіонах світу, зокрема в Європейському регіоні, стали підґрунтям для актуалізації проблеми полікультурної освіти. Автор підкреслює (с.6), що розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища набуває особливо важливого значення саме в полікультурному суспільстві. Адже в умовах інтеграції суспільних інститутів у європейський та світовий інформаційний простір система освіти покликана використовувати весь потенціал новітніх технологій сучасного інформаційного суспільства. Застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій з метою організації особистісно-орієнтованого навчання стає новою технологічною основою розвитку навичок самоосвіти, формує сучасну культуру та певний рівень грамотності під час роботи з джерелами інформації, що все більше впливає на інтелектуальне зростання особистості та його світогляд.

Актуальність підтверджується також і тим, що світова педагогічна думка у відповідь на нові соціальні запити та реалії полікультурного

суспільства, процеси глобалізації, інформатизації та мобільності сучасної молоді, сприяє впровадженню таких стратегій, які підтримують полікультурну освіту в шкільній освіті. Так, документи Ради Європи, Європейського Союзу, ЮНЕСКО, ООН визнають полікультурну освіту основоположним принципом, який спрямовує навчально-виховну діяльність навчальних закладів різних країн на взаємне визнання та взаємодію культур та, водночас, закликає до використання ресурсів та засобів інформаційних технологій у процесі навчання та виховання (с.7).

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до НДР Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: "Методологія проектування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів (ДР № 0112U000279), Оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів навчального процесу системи загальної середньої освіти в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору (ДР № 0114U002196), одним з виконавцем яких був дисертант. Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні вченої ради Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол № 7 від 10.09.2012) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 30.10.2012).

3. Основні наукові положення дисертації, їх новизна, достовірність та обґрунтованість.

У першому розділі «Теоретичні засади розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах» здійснено комплексний науковий аналіз розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища (КОНС) в умовах полікультурної освіти учнів країн Європейського Союзу. Авторка здійснила розгорнутий огляд комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів як педагогічної проблеми та виокремила сучасні стратегії розвитку полікультурної компетентності учнів через створення комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в країнах Європейського Союзу. Іванюк ЛВ. провела науковий системний аналіз наявних теоретичних засад розвитку комп'ютерно орієнтованого

навчального середовища в умовах полікультурної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах країн Європейського Союзу, а також розробила теоретико-методологічні засади моделювання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища формування полікультурної компетентності учнів.

Серед найбільш значущих результатів новизни дослідження можна відзначити тезу про те, що удосконалено зміст, форми, методи полікультурної освіти учнів, засоби комп'ютерно орієнтованого навчального середовища для формування полікультурної компетентності учнів (с.14), а також надану характеристику комп'ютерно орієнтованого навчального середовища навчального закладу, що дозволяє розв'язувати на якісно іншій основі низку загальних педагогічних і психологічних завдань формування і розвитку особистості.

У другому розділі «Організаційно-методичні засади використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів» авторка доводить, що на основі сучасного комп'ютерно орієнтованого навчального середовища важливим вбачається забезпечення учасників освітнього процесу новими, недоступними на попередньому етапі розвитку технічними засобами навчання, формами подання навчального матеріалу, засобами діяльності суб'єктів навчання, засобами, які підтримують новий рівень спілкування і взаємодії у полікультурному вимірі учасників навчально-виховного процесу (с.83-101). Робота охоплює найважливіші проблемні питання, що пов'язані з організаційно-методичними засадами використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів.

Зокрема, визначені основні напрями роботи, які спрямовані на формування полікультурної компетентності учнів у всіх країнах ЄС в умовах КОНС (с.96-97), а також функції, що відіграє комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище в умовах полікультурної освіти учнів (с.100).

У третьому розділі «Моделювання комп'ютерно орієнтованого середовища формування полікультурної компетентності учнів» описано створену І.В.Іванюк модель комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в системі загальної середньої освіти в умовах полікультурної освіти учнів (с.105), що має системну практичну цінність, а також методичні рекомендації для вчителів щодо використання електронних освітніх ресурсів комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів (Додаток А, с.236). Досить корисними є розроблені авторкою рекомендації щодо розвитку комп'ютерно

орієнтованого навчального середовища в умовах формування полікультурної компетентності учнів (сі 88-192). Адже інноваційна діяльність має перспективний характер — через організацію навчально-виховної діяльності здійснюється педагогічно ефективний вплив на формування полікультурного світогляду учнів, формування полікультурної та ІК-компетентності учня.

Четвертий розділ присвячено перевірці ефективності моделі комп'ютерно орієнтованого навчального середовища для формування полікультурної компетентності учнів. Проведений педагогічний експеримент підтвердив робочу гіпотезу: підвищення рівня сформованості полікультурної компетентності учнів у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі може бути досягнуто через педагогічно доцільне та науково-обґрунтоване застосування змісту, форм та засобів комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти у навчально-виховному процесі (сі 87). Структура та перебіг експериментального навчання описані дуже ретельно, зроблено його математичне опрацювання, отримані результати переконливо свідчать про ефективність розробленої авторкою моделі.

4. Значення для науки і практики, можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження.

Відповідно до мети та задач дисертаційного дослідження ЛВ. Іванюк було отримано такі основні результати: *здійснено* порівняльно-педагогічний аналіз та *визначено* напрями розвитку КОНС в умовах полікультурної освіти учнів; *уточнено* основні дефініції та проаналізовано теоретико-методологічні підходи до формування полікультурної компетентності учня в КОНС у шкільній практиці країн СС, *визначено* зміст, форми, методи полікультурної освіти учнів та засоби КОНС для формування полікультурної компетентності учнів; *обґрунтовано та розроблено* модель КОНС формування полікультурної компетентності учня та експериментальним шляхом перевірено її ефективність; *розроблено методичні рекомендації* щодо використання ЕОР комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів для вчителів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше: теоретично обґрунтовано та визначено напрями розвитку комп'ютерно орієнтованого середовища в умовах формування полікультурної компетентності учнів в

Україні та країнах ЄС (забезпечення через ІКТ рівного доступу до навчальних середовищ, відомостей та баз даних, значних масивів навчальних ресурсів і засобів навчання, пошукових систем, електронних освітніх ресурсів; використання педагогами навчальних стратегій, що сприяють застосуванню ІКТ у навчально-виховному процесі: пряма інструкція, спільне навчання, конструктивістсько-орієнтовані стратегії, навчання через відкриття, створення навчального середовища для співпраці та діалогу); визначено основні етапи розвитку КОНС в умовах полікультурної освіти учнів у країнах ЄС: інформаційно-підготовчий, інфраструктурно-забезпечувальний, педагогічно-комунікативний, проектно-забезпечувальний, компетентісно-орієнтований, проектно-діяльнісний; обґрунтовано модель комп'ютерно орієнтованого навчального середовища формування полікультурної компетентності учнів, яка може бути використана вчителями та керівниками загальноосвітніх навчальних закладів.

За результатами проведеного дослідження: розроблено та впроваджено в систему післядипломної педагогічної освіти посібник «Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору» в частині використання віртуальних навчальних спільнот у процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІК-компетентність) учнів у полікультурному суспільстві; розроблено навчально-методичні матеріали для науково-практичних семінарів у системі післядипломної педагогічної освіти з питань використання електронних освітніх ресурсів (ЕОР) в умовах полікультурної освіти учнів для вчителів; підготовлено методичні рекомендації для вчителів "Використання електронних освітніх ресурсів комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів" (с.14).

5. Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і авторефераті.

Оцінюючи ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, поданих у дисертації, зазначимо, що вона забезпечується структурою роботи, яка відображає логіку і послідовність дослідження. Формулювання основних позицій дисертації — об'єкта, предмета, мети, дає системне уявлення про обраний аспект роботи, її теоретичні та експериментальні засади. Не викликають заперечень поставлені завдання дослідження.

Зміст автореферату відповідає змісту дисертації. Основні положення й

результати дослідження висвітлено у 18 наукових публікаціях, з них: 1 монографія (у співавторстві, особистий внесок 0,5 д.а.), 6 статей у фахових наукових виданнях України (4,4 д.а.); 1 посібник (у співавторстві, особистий внесок 0,7 д.а.); 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні (0,5 д.а.), 9 тез доповідей у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій 1,6 д.а.); 1 методичні рекомендації (2 д.а.). Загальний обсяг 10, 2 д.а.

Висновки дисертації сформульовані чітко та логічно, одержані результати підтверджують доцільність впровадження дистанційних технологій та засвідчують ефективність розробленого дисертанткою комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в системі загальної середньої освіти в умовах полікультурної освіти учнів.

Теоретичні та практичні результати дослідження можуть бути використані в загальноосвітніх навчальних закладах, вищих педагогічних навчальних закладах, системі післядипломної педагогічної освіти при підготовці та підвищенні кваліфікації вчителів, методистів та керівників навчальних закладів, в системі загальної середньої освіти для розроблення навчальних програм, посібників, методичних рекомендацій щодо створення комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес багатьох навчальних закладів, у тому числі спеціалізованої школи-дитсадка "Лісова казка" з поглибленим вивченням іноземних мов і гімназії "Апогей", до яких ми маємо безпосереднє відношення.

Оцінюючи позитивно наукове і практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження, вважаємо за необхідне зауважити, що в роботі є дискусійні моменти, на яких слід зупинитися:

1. Формулюючи назву дисертаційного дослідження «Розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів в країнах Європейського Союзу», дисертантці варто було б врахувати те, що дослідження здійснюється в межах системи освіти України, тому і в назві це варто було відобразити. Адже дисертантка у результаті пропонує рекомендації для навчальних закладів України. Відповідно, бажано було б у назві методичних рекомендацій та представленої моделі вказати, що вони спрямовані на вчителів нашої держави.

2. Твердження авторки, що «Стратегія полікультурної освіти виникла у відповідь на загострення етнічних, національних, релігійних конфліктів у сучасному суспільстві внаслідок значних міграційних процесів між

країнами у різних регіонах світу, зокрема в Європейському регіоні» (с.8), вимагає доповнення, а саме: в умовах глобалізації світу найактуальнішою метою сучасної системи освіти є формування особистості громадянина світу, наділеної загальнопланетарним мисленням, яка сприймає себе суб'єктом діалогу культур і відчуває свою роль, значущість, відповідальність у глобальних загальнолюдських процесах. Суттєві зрушення у системному освітньому світогляді з його уявленням про гуманістичний тип особистості, вимоги суспільства до формування самодостатньої особистості, спроможної реалізувати себе в життєвих ситуаціях багатомовної спільноти, а також загострення етнічних, національних, релігійних конфліктів у сучасному суспільстві внаслідок значних міграційних процесів між країнами у різних регіонах світу, зокрема в Європейському регіоні, стали підґрунтям для актуалізації проблеми полікультурної освіти.

3. У розділі 2, розкриваючи критерії та рівні сформованості полікультурної компетентності учнів, авторка наводить дещо узагальнені підходи та показники (табл.2.1.). Зокрема, вона виокремлює три рівні: високий, середній, низький та три критерії: когнітивний, поведінковий та практичний. Зазначене бажано було б подати у відповідності до Національної рамки кваліфікацій, яка сьогодні є орієнтиром для створення відповідних стандартів освіти.

4. Потребує технічного уточнення виконання задачі «Розробити методичні рекомендації щодо використання електронних освітніх ресурсів комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів для вчителів загальноосвітніх начальних закладів», адже авторка зазначає, що «За результатами педагогічного експерименту надано рекомендації щодо використання КОНС в умовах полікультурної освіти учнів для керівників і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів ...».

5. Робота значно б збагатилась, якби дослідниця надала окремо глосарій термінів, які на сьогодні є актуальними на теренах використання КОНС в умовах полікультурної освіти учнів у країнах Європейського Союзу.

6. Загальна оцінка дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Іванюк Ірини Володимирівни є самостійно виконаною, завершеною кваліфікаційною науковою працею. Всі зазначені зауваження й побажання не ставлять під сумнів актуальність та цінність

виконаної роботи. Дисертація є ґрунтовним науковим дослідженням, що свідчить про вирішення важливої проблеми, пов'язаної з принципами формування полікультурної компетентності учнів в умовах комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в системі загальної середньої освіти (культуровідповідності, культурної ідентичності, рівного доступу до освіти, антидискримінації, інформаційної безпеки, мобільності та інтерактивності).

Дисертаційне дослідження Іванюк Ірини Володимирівни «Розвиток комп'ютерно орієнтованого навчального середовища в умовах полікультурної освіти учнів в країнах Європейського Союзу» відповідає вимогам до дисертаційних робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.10 – «інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук,
директор спеціалізованої
школи-дитсадку з поглибленим
вивченням іноземних мов «Лісова казка»

І.В. Пліш

Підпис Пліш І.В. завірено

*В.О. Начальника
РУОМС Святошинського
р-ну м. Києва*

Коваленко